

Audiència. El concili de Jerusalem i la controvèrsia d'Antioquia

Us oferim el text íntegre de l'audiència de dimecres 1 d'octubre que Benet XVI dedicà a sant Pau en la qual parla de la veneració i, alhora la llibertat amb què l'Apòstol s'adreça a Kephass (Pere) i als altres Apòstols.

15/10/2008

Estimats germans i germanes,

El respecte i la veneració que sant Pau va conrear sempre vers els Dotze no van disminuir quan defensava amb franquesa la veritat de l'Evangelí, que no és cap altra que Jesucrist, el Senyor. Avui volem detenir-nos en dos episodis que palesen la veneració i, alhora la llibertat amb què l'Apòstol s'adreça a Kephass (Pere) i als altres Apòstols: l'anomenat "Concili" de Jerusalem i la controvèrsia d'Antioquia de Síria, relatats a la carta als Gàlates (cf. Ga 2, 1-10; 2, 11-14).

Tot concili i sínode de l'Església és "esdeveniment de l'Esperit" i en la seva realització hi aplega la sol·licitud de tot el poble de Déu: ho van experimentar personalment els qui van tenir el do de participar en el concili Vaticà II. Per això sant Lluc, en informar-nos sobre el primer concili de l'Església, que va tenir lloc a Jerusalem, introdueix així la carta que els Apòstols van enviar en

aquesta circumstància a les comunitats cristianes de la diàspora: "Hem decidit l'Esperit Sant i nosaltres..." (Ac 15, 28). L'Esperit, que obra en tota l'Església, mena els Apòstols a l'hora d'encetar nous camins per realitzar els seus projectes: Ell és l'artífex principal de l'edificació de l'Església.

I tanmateix, l'assemblea de Jerusalem va esdevenir-se en un moment de no poca tensió dins la comunitat original. Es tractava de respondre a la pregunta de si era indispensable exigir als pagans que s'estaven convertint a Jesucrist, el Senyor, la circumcisió, o si era lícit deixar-los lliures de la Llei mosaica, és a dir, de l'observança de les normes necessàries per ser homes justos, obedients a la Llei, i sobretot, lliures de les normes relatives a les purificacions rituals, els aliments purs i impurs i el dissabte. A l'assemblea de Jerusalem es refereix

també sant Pau a la carta als Gàlates (Ga 2, 1-10): d'ençà de catorze anys del seu encontre amb el Ressuscitat a Damasc —som a la segona meitat de la dècada del 40 d.C.—, Pau surt amb Bernabé des d'Antioquia de Síria i es fa acompanyar de Titus, el seu fidel col·laborador que, fins i tot sent d'origen grec, no havia estat obligat a fer-se circumcidar quan va entrar a l'Església. En aquesta ocasió, sant Pau va exposar als Dotze, definits com les persones més rellevants, el seu evangeli de llibertat de la Llei (cf. Ga 2, 6). A la llum de la trobada amb Crist ressuscitat, ell havia comprès que en el moment del pas a l'evangeli de Jesucrist, als pagans ja no els eren necessàries la circumcisió, les lleis sobre els aliments i sobre el dissabte, com a mostra de justícia: Crist és la nostra justícia i "just" és tot aquell que és conforme a Ell. No són necessaris altres signes per ser justos. A la carta als Gàlates refereix, amb poques paraules, el

desenvolupament de l'Assemblea: recorda amb entusiasme que l'evangeli de la llibertat de la Llei va ser aprovat per Jaume, Kephass (Pere) i Joan, "les columnes", que li van oferir a ell i a Bernabé la mà dreta en signe de comunió eclesial en Crist (cf. Ga 2, 9). Si, com hem notat, per a sant Lluç el concili de Jerusalem expressa l'acció de l'Esperit Sant, per a sant Pau representa el reconeixement decisiu de la llibertat compartida entre tots aquells que van participar en ell: llibertat de les obligacions provinents de la circumcisió i de la Llei; la llibertat per a la qual "Crist ens ha alliberat, perquè siguem lliures" i no ens deixem imposar ja el jou de l'esclavitud (cf. Ga 5, 1). Les dues modalitats amb què sant Pau i sant Lluç descriuen l'assemblea de Jerusalem s'uneixen per l'acció alliberadora de l'Esperit, perquè "on és l'Esperit del Senyor hi ha llibertat", com diu en la segona carta als Corintis (cf. 2 Co 3, 17).

Amb tot, com apareix amb gran claredat en les cartes de sant Pau, la llibertat cristiana no s'identifica mai amb el llibertinatge o amb l'arbitri de fer el que es vol; aquesta es realitza de conformitat amb Crist i per això, en l'autèntic servei als germans, sobretot als més necessitats. Per aquesta raó, el relat de sant Pau sobre l'assemblea es tanca amb el record de la recomanació que li van adreçar els Apòstols: "Encara que nosaltres havíem de tenir presents els pobres, cosa que he procurat complir amb tota cura" (Ga 2, 10). Cada concili neix de l'Església i torna a l'Església: en aquella ocasió torna amb l'atenció als pobres que, segons les anotacions diverses de sant Pau a les seves cartes, es tracta sobretot dels de l'Església de Jerusalem. En la preocupació pels pobres, testimoniada particularment a la segona carta als Corintis (cf. 2 Co 8-9) i a la conclusió de la carta als

Romans (cf. Rm 15), sant Pau hi palesa la fidelitat a les decisions madurades durant l'Assemblea.

Potser ja no siguem capaços de comprendre plenament el significat que sant Pau i les seves comunitats van atribuir a la col·lecta per als pobres de Jerusalem. Es va tractar d'una iniciativa totalment nova en l'àmbit de les activitats religioses: no va ser obligatòria, sinó lliure i espontània; van prendre part totes les Esglésies fundades per sant Pau a Occident. La col·lecta expressava el deute de les comunitats a l'Església mare de Palestina, de la qual havien rebut el do inefable de l'Evangelí. Tan gran és el valor que Pau atribueix a aquest gest de participació que rarament li diu simplement "col·lecta": per a ell és més aviat "servei", "benedicció", "amor", "gràcia", més encara, "litúrgia" (2 Co 9). Sorprèn, particularment, aquest últim terme,

que confereix a la col·lecta en diners un valor fins i tot de culte: d'una banda és un gest litúrgic o "servei", ofert per cada comunitat a Déu, i de l'altra és acció d'amor complerta a favor del poble. Amor als pobres i litúrgia divina van juntes, l'amor als pobres és litúrgia. Els dos horitzons són presents en tota litúrgia celebrada i viscuda a l'Església, que per la seva natura s'oposa a la separació entre el culte i la vida, entre la fe i les obres, entre l'oració i la caritat amb els germans. Així el concili de Jerusalem neix per dirimir la qüestió sobre com comportar-se amb els pagans que arribaven a la fe, optant per la llibertat de la circumcisió i de les observances imposades per la Llei, i es resol en la sol·licitud eclesial i pastoral que posa al centre la fe en Crist Jesús i l'amor als pobres de Jerusalem i de tota l'Església.

El segon episodi és la coneguda controvèrsia d'Antioquia, a Síria, que testimonia la llibertat interior de què gaudia sant Pau: Com captenir-se en la comunió de taula entre creients d'origen jueu i els procedents dels gentils? Aquí es posa de manifest l'altre epicentre de l'observança mosaica: la distinció entre aliments purs i impurs, que dividia profundament els hebreus observants dels pagans. Inicialment Kephas, Pere, compartia la taula amb uns i amb altres: però amb l'arribada d'alguns cristians vinculats a Jaume, "el germà del Senyor" (Ga 1, 19), Pere havia començat a evitar entaular-se amb els pagans, per no escandalitzar els qui continuaven observant les lleis de puresa alimentària; i l'opció era compartida per Bernabé. Tal opció dividia profundament els cristians procedents de la circumcisió i els cristians vinguts del paganisme. Aquest comportament, que amenaçava realment la unitat i

la llibertat de l'Església, va suscitar les enceses reaccions de Pau, que va arribar a acusar Pere i els altres d'hipocresia: "Si tu, sent jueu, vius com gentil i no com a jueu, com forces els gentils a judaïtzar-se?" (Ga 2, 14). En realitat, les preocupacions de Pau, d'una banda, i de Pere i Bernabé, de l'altra, eren distintes: per als últims la separació dels pagans representava una modalitat per tutelar i per no escandalitzar els creients provinents del judaisme; per a Pau constituïa, en canvi, un perill de malentès de la salvació universal en Crist oferta tant als pagans com als jueus. Si la justificació es realitza només en virtut de la fe en Crist, de la conformitat amb Ell, sense obra alguna de la Llei, quin sentit té observar encara la puresa alimentària amb ocasió de la participació a la taula comuna? Molt probablement les perspectives de Pere i de Pau eren distintes: per al primer, no perdre els jueus que

s'havien adherit a l'Evangeli; per al segon, no disminuir el valor salvífic de la mort de Crist per a tots els creients.

Fa estrany de dir-ho, però en escriure als cristians de Roma, alguns anys després (cap a la meitat de la dècada del 50 d.C.), sant Pau mateix es trobarà davant una situació anàloga i demanarà als forts que no mengin carn impura per no perdre o per no escandalitzar els febles: "Bo és no menjar carn, ni beure vi, ni fer res amb què el teu germà ensopegui, o s'escandalitzi, o flauegi" (Rm 14, 21). La controvèrsia d'Antioquia es va revelar així com una lliçó tant per a sant Pere com per a sant Pau. Només el diàleg sincer, obert a la veritat de l'Evangeli, va poder orientar el camí de l'Església: "El regne de Déu no és menjar ni beguda, sinó justícia i pau i goig en l'Esperit Sant" (Rm 14,17). És una lliçó que hem d'aprendre també nosaltres: amb els diversos carismes

confiats a sant Pere i a sant Pau,
deixem-nos tots guiar per l'Esperit,
intentant viure en la llibertat que
troba la seva orientació en la fe en
Crist i es concreta en el servei als
germans. És essencial conformar-nos
cada vegada més a Crist. Així s'és
realment lliure. Així es palesa en
nosaltres el nucli més profund de la
Llei: l'amor a Déu i al proïsme.
Demanem al Senyor que ens ensenyi
a compartir els seus sentiments, per
aprendre d'Ell la llibertat veritable i
l'amor evangèlic que abraça tot ésser
humà.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/audiencia-el-
concili-de-jerusalem-i-la-controversia-
dantioquia/](https://opusdei.org/ca-ad/article/audiencia-el-concili-de-jerusalem-i-la-controversia-dantioquia/) (14/03/2026)